

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2019/20:21

Fredagen den 24 januari

§ 1 Allmänna frågor

Statsrådet Hans Dahlgren

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna frågor den 10 december 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för allmänna frågor den 28 januari 2020

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Välkomna hit, statsrådet Hans Dahlgren med medarbetare! Vi börjar som vanligt med återrapporten.

Anf. 2 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Jag har inget att tillägga till den skriftliga rapporten.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för det.

Vi går in på rådsdagordningen och information och samråd inför mötet i rådet den 28 januari 2020. Vi börjar med dagordningspunkt 3, Presentation av det kroatiska ordförandeskapets prioriteringar.

Anf. 4 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Detta är en informationspunkt. Som vanligt vid det första mötet för ett halvår väntas ordförandeskapet presentera sina prioriteringar för perioden den 1 januari fram till den sista juni. Detta är alltså endast för information, och ingen diskussion förutses i frågan.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för den informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Konferensen om Europas framtid.

Anf. 6 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Detta är en diskussionspunkt på rådets dagordning. Inga beslut ska fattas, utan tanken är att allmänna rådet ska ha en första diskussion om den konferens om Europas framtid som kommissionens nya ordförande har tagit initiativ till. Jag var också i utrikesutskottet i går och överlade om regeringens förhållningssätt inför konferensen.

Jag tror att ni känner till bakgrunden. Idén om konferensen presenterades av Ursula von der Leyen när hon i somras inför Europaparlamentet lade fram plattformen för sin kandidatur till posten som kommissionsordförande.

Man kan säga att frågan fortfarande är i ett tidigt skede. Först i onsdags fick vi ett meddelande från kommissionen om vad den tycker om projektet. En del andra har också velat sätta sig i förarsätet för konferensen. Europaparlamentet var tidigt ute och ville flytta fram sina positioner, och även Tyskland och Frankrike lade i höstas fram egna papper kring detta.

När Europeiska rådet träffades i december tror jag dock att rådet kan sägas ha bidragit med ett visst mått av realism till diskussionen. En tydlig signal gavs om att prioriteringen från Europeiska rådets sida är att man ska genomföra den strategiska agenda som antogs i fjol somras, men också att den måste leda till konkreta resultat som är till förmån för medborgarna. I sina slutsatser i december betonade Europeiska rådet också den roll som de nationella parlamenten ska ha vid konferensen.

I förrgår kom alltså kommissionens meddelande om konferensen. Där sas i korthet följande. Den ska inledas nu under 2020, närmare bestämt på Europadagen den 9 maj, och sedan löpa under två år framåt. Enligt kommissionen bör konferensen bestå av två delar. Den ena skulle bygga på breda medborgarkonsultationer utifrån den strategiska agendan men också utifrån kommissionens egna politiska prioriteringar. Den andra delen som kommissionen nämner är av mer institutionell karaktär. Man vill att frågor som toppkandidatsystemet och transnationella listor ska kunna diskuteras. Dessa två delar föreslås löpa parallellt.

När det gäller medborgardialogerna vill kommissionen att de ska genomföras brett i hela EU, även utanför huvudstäderna förstås, och om möjligt fånga upp alla medborgare i alla stadier av livet, som det står, och från alla delar av unionen. För att åstadkomma detta vill man att många aktörer ska bidra i dialogerna. Det kan vara Europaparlamentariker, medlemsstaterna, nationella parlament, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén, arbetsmarknadens parter, lokala och regionala företrädare och civilsamhället förstås. Det är en bred inriktning, och den stöder vi från regeringens sida.

Vid överläggningen i utrikesutskottet i går gavs ett hyggligt brett stöd för regeringens övergripande ståndpunkter och även för att initiativet till konferensen i grunden är bra för att öka medborgarnas engagemang i EU-frågorna.

Vi fick också en del medskick som vi förstås ska ta med i det fortsatta arbetet, bland annat om vikten av att konferensen också behandlar EU:s konkurrenskraft och kunskapsbasen i unionen. Detta är exempel på frågor som har lyfts fram i den strategiska agendan och också finns i kommissionens riktlinjer.

Vi fick också medskicket att subsidiaritetsfrågorna bör få utrymme, liksom ordförandefrågan – vilka som ska leda konferensen. Den är viktig.

Jag tänkte i diskussionen i allmänna rådet på tisdag trycka på några huvudfrågor från den svenska regeringens sida. Den första är att de slutsatser som antogs av Europeiska rådet i december i fjol bör vara vägledande för det fortsatta arbetet med konferensen. Det innebär att prioritet bör ges till den strategiska agendan och genomförandet av den,

men även till att uppnå så konkreta resultat som möjligt till förmån för medborgarna, baserat på medborgardialogerna.

Vi vill också att en viktig del av konferensen viks åt hur EU och medlemsstaterna ska fullgöra sitt gemensamma ansvar att värna EU:s grundläggande värderingar, som finns så tydligt återgivna i artikel 2 i fördraget.

Vi tycker också att det är viktigt att framtidsdebatten inte bara förs i Bryssel och mellan institutionerna. Vi ser gärna att nationella parlament involveras nära i arbetet med konferensen och kan bidra till en mer livaktig diskussion om EU:s utveckling i medlemsstaterna, lokalt och regionalt. Vi tror att detta är viktigt för unionens demokratiska legitimitet.

Sedan vill jag peka på att konferensen ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv, också när det gäller valet av personer som ska leda konferensen även om det ännu är för tidigt att gå in på några precisa namndiskussioner.

Till sist vill jag göra ytterligare en viktig markering. Både Europaparlamentet och kommissionen vill diskutera vissa institutionella frågor. Det kommer säkert att ske; det handlar om förbättring av det så kallade toppkandidatsystemet och om de transnationella listorna för val till Europaparlamentet.

Vi är många medlemsländer som inte är intresserade av att öppna den diskussionen igen. Vi vill undvika att konferensen fastnar i en institutionell dragkamp och långa kompetensdiskussioner. Det är grundläggande för regeringen att bevara den fördragsfästa institutionella balansen, inklusive kommissionens roll. Vi vill inte att konferensen ska syfta till att ändra fördraget.

Förslaget om en formaliserad toppkandidatprocess baserad på transnationella listor avvisades så sent som för två år sedan inom rådet, när valrättsakten var föremål för översyn. Skälet var helt enkelt att förslaget inte ansågs förenligt med fördraget. Regeringen står fortfarande bakom den inställningen.

Anf. 7 HELENA BOUVENG (M):

M menar liksom regeringen att prioritet bör ges åt sakpolitiken och åt att lösa reella problem. Fokus för EU framöver bör alltså vara att förbättra politiken på områden som migration, klimat och miljö, brottsbekämpning och konkurrenskraft, för att nämna några, i stället för att stor möda läggs på ganska navelskådande diskussioner om institutionella frågor.

Vi delar också regeringens åsikt att diskussioner om ett system med spetskandidater och transnationella listor knappast är det som står högst upp på EU-medborgarnas önskelista. De ganska omfattande debatterna relativt nyligen om dessa båda idéer visade även tydligt att intresset helt enkelt inte är tillräckligt stort bland medlemsstaterna, precis som ministern sa.

Vårt motstånd mot dessa två idéer kvarstår. Argumenten emot är välkända och behöver inte upprepas. Dessutom har det tidigare funnits en bred samsyn i riksdagen när dessa två frågor har diskuterats. Vi räknar med att regeringen fortsätter att agera utifrån detta.

Det är såklart inget fel med att diskutera och att försöka vitalisera diskussionerna om EU:s framtid. Vi välkomnar initiativet till en konferens om Europas framtid. Men man kan konstatera att vi nyligen har genomfört

ett EU-val, med det högsta valdeltagandet på 20 år, och att det därefter, med valresultatet i beaktande, har upprättats en strategisk agenda som ska vara styrande för EU:s arbete.

De slutsatser som blir resultatet av konferensen måste bland annat därför vara strikt rådgivande. Det är helt enkelt svårt att skapa sann representation i forum som till exempel medborgardialoger då input ändå avgörs mest av dem som faktiskt engagerar sig. Konferensens slutsatser bör därför såklart inte övertrumfa den politik som formats av det ordinarie EU-valet, där representativiteten helt enkelt är mycket bättre än vad som går att uppnå via medborgardialoger eller dylikt.

Min fråga blir hur ministern ser på det perspektivet. Är det något han tänker lyfta upp i rådet?

Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack för genomgången inför detta första möte!

Det är ju inte första gången man tar initiativ och tänker att man ska förankra, fördjupa och få fler att bli engagerade. Detta får man aldrig ge upp, men samtidigt vet vi att det för det mesta inte blir den breda uppslutning som man kanske hade önskat eller som skulle vara behövlig i dessa frågor.

Det som ändå har skett under det senaste året är att diskussionen om EU har fördjupats ute bland medborgarna på ett sätt som vi har längtat efter länge sedan folkomröstningen. Det var inte ett ja eller ett nej som man gick till val på häromvåren, och det är oerhört positivt. Att hitta former för att ta detta ett steg vidare i syfte att öka kunskapen och förståelsen men också ge möjlighet till inspel tillbaka till systemet om vad som behövs för att man faktiskt ska känna att detta är vårt EU är oerhört viktigt. Även om många försök har gjorts och det är svårt att få detta att bära eller lyfta så som man tänkt när man formulerat målsättningarna är det ett oerhört viktigt arbete som ligger framför oss.

Sett ur ett svenskt perspektiv är det helt avgörande att vi får med oss civilsamhället. Det är då vi kan nå en bredd och ett djup vid sidan av de normala tillfällen då vi annars diskuterar dessa saker. Även om ord och målsättningar kan vara svåra att uppfylla bör man använda detta tillfälle till att få ett djupt och bra samtal med medborgarna, på många olika sätt.

Från Centerpartiets sida har vi också sett att man, när man gör ett sådant här arbete, behöver fundera på hur rättssäkerheten fungerar, hur den institutionella funktionaliteten ser ut och att demokratisk förankring och transparens finns med som perspektiv i arbetet. Även om det kanske inte i sig är det som medborgardialogen handlar om är det viktigt att vid ett sådant här tillfälle ha de delarna med sig. Jag hoppas att statsrådet också tar med sig detta inför det kommande mötet.

Anf. 9 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Tack, statsrådet, för inledningen!

Vi har här redan tidigare diskuterat den strategiska agendan och är överens om innehållet. Det är i stora delar bra, tycker vi, och vi har ingenting emot det.

Sedan handlar det om vad detta konkret kommer att innebära. Vi brukar ha ganska många subsidiaritetskontroller i våra utskott, och vi har märkt att de sällan ger något resultat. Sverige är ett av de få länder som

gör många subsidiaritetskontroller, och ibland börjar jag ifrågasätta om det är vettigt att göra dem och undra om vi kommer in för sent, som en del forskare säger. Jag tycker att vi behöver reda ut denna fråga. Hur ska vi jobba från de nationella parlamentens sida, och hur ser statsrådet på att vi kommer att involveras i diskussionen kring olika förslag?

En vattendelare för oss blir kanske hur det går med den sociala pelaren. Statsministern sa att det bara var ett dokument som skulle uppmantra länder till social utveckling och så vidare, men vi ser nu precis det som vi befarade när lagstiftning på lagstiftning kommer upp; nu handlar det om minimilöner. Vi är, som jag uppfattar det, överens om att vi inte vill att EU ska lägga fram direktiv om minimilöner. Detta är en typ av frågor som kommer att visa om EU kommer att stå upp för att länder kan ha olika system och olika sätt att arbeta med socialförsäkringar och så vidare eller om man kommer att gå i mer federal riktning. Det finns de som föreslår a-kassa på EU-nivå och så vidare.

Då inser vi att någon måste vara med och betala till dessa fonder och system. Jag känner en mycket stor oro inför framtiden för hur detta kommer att se ut. Vi har varit stora tillskyndare av EU-samarbetet. Men det är utifrån förutsättningen att vi har denna subsidiaritetsprincipen. Jag är glad att statsrådet nämner att detta medskick tas med i denna diskussion.

Statsrådet sa att man inte vill ha några fördragsförändringar. Det var bra att statsrådet sa det. Men om det är detta som denna framtidskonferens syftar till är det kanske lite fara å färde. Men vi kanske kan få ytterligare kommentarer från statsrådet om detta.

Anf. 10 NINA LUNDSTRÖM (L):

Liberalerna anmälde en avvikande mening vid utrikesutskottets hantering av ärendet. Liberalerna vill fördjupa och demokratisera Europasamarbetet. I detta ingår att stärka Europaparlamentets roll och möjligheter till ansvarsutkrävande och lagstiftning. Regeringen vill däremot inte att den institutionella balansen ändras. Därför väljer vi i Liberalerna att även i dag anmäla en avvikande mening i denna del.

Anf. 11 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag tackar statsrådet för föredragningen.

Jag vill lyfta fram den avvikande mening som vi lämnade i utrikesutskottet i går, eftersom den inte har skickats ut. Jag kommer därför att läsa upp den:

Vänsterpartiet ställer sig inte bakom regeringens ståndpunkt då vi anser att den representativa demokratin utgår från valda företrädare och nationella parlament, inte statistiska urval ur befolkningen. Metoden med EU-konferens har prövats tidigare utan goda resultat.

Här vill jag vara tydlig med att det som vi menar är att regeringen på rådet ska försöka avstyra konferensen. Men om detta inte är möjligt utan konferensen kommer att genomföras är regeringens ståndpunkt en bra ståndpunkt. Men vi menar att det inte ska vara den första frågan som regeringen driver, utan det ska vara att konferensen inte ska komma till stånd.

Det är naturligtvis mycket positivt med en lokal och förankrad demokrati. Men med det lilla statistiska urval som det kommer att bli i

varje land finns det en stor risk att detta inte kommer att leda till någonting utan att det bara blir ett spel för gallerierna. Det är helt enkelt onödigt.

Anf. 12 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag tackar för informationen. Vi anmälde en rätt lång avvikande mening i utrikesutskottet. Måste jag läsa upp den, eller kan jag bara hänvisa till den?

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Du kan sammanfatta den i två meningar och hänvisa till den.

Anf. 14 LUDVIG ASPLING (SD):

Kortfattat kan jag säga att vi är något skeptiska till denna tanke på medborgardialoger. Medborgardialoger har naturligtvis inte samma demokratiska legitimitet som val. De riskerar att skapa fullständigt orimliga förväntningar. De riskerar att inte bli särskilt representativa. Det finns alltid en tendens för personer som redan är politiskt intresserade eller aktiva att engagera sig i sådana saker. Att då nå fram till och fånga den tysta majoriteten som man talar om tror jag faktiskt är mycket svårt i detta fall.

Medborgardialoger riskerar också att bli en bortförklaring för att fatta beslut som är genuint impopulära. I efterhand kan man hänvisa till att denna fråga hade stöd i någon medborgardialog som kanske inte har dokumenterats på ett bra sätt eller inte går att förankra.

Vi tror alltså inte att detta är en jättebra idé. Däremot är naturligtvis tanken på att försöka åtgärda det demokratiska underskottet någonting som vi står bakom. Det finns vägar framåt. Till exempel skulle man kunna öppna upp för att ge större möjlighet för Europaparlamentariker eller de nationella parlamenten att komma med egna lagstiftningsinitiativ – det skulle kunna vara en väg framåt – eller ha direkta bindande omröstningar i sakfrågor. Nu förstår jag att aptiten på folkomröstningar är relativt begränsad i EU som det ser ut nu. Men det skulle också kunna vara en väg framåt för att skapa denna demokratiska legitimiteten.

Det andra som jag saknar lite grann här är självkritiken. Meddelandet som kom häromdagen handlade väldigt mycket om a new form of participation. Men what's wrong with all form of participation i så fall? Vad är det för fel på den demokratiska modell som vi använder? Jag tycker inte att utfallet i EU-parlamentsvalet var jättebra. Men det var ändå ett val, och folk har röstat. Jag ser inget fel med att vi löser frågan om styrning på det sättet. Jag ser ingen som helst självkritik när det gäller vad problemet egentligen är med det system som vi använder i dag.

Jag blir lite förvirrad av det som statsrådet säger här om förhandlingsmandatet. Det som sägs i nämnden är det viktiga, och om statsrådet säger någonting i nämnden som skiljer sig från det som han säger i utrikesutskottet är det väldigt svårt för oss att veta vad det är som gäller. Man måste ändå se lite grann till detaljerna här.

Statsrådet säger att han inte vill att konferensen ska syfta till detta. Det var väl så statsrådet sa angående en fördragsreform? Det är ett sätt att uttrycka saken på. Men vi vill inte att det ska bli någon fördragsreform alls – punkt slut – oavsett vad konferensen syftar till. Där vill jag lägga ett litet plus till min avvikande mening om att vi, oavsett vad konferensen syftar

till och oavsett vilka ingångsvärden vi har, om ett förslag kommer på bordet som innebär en ökad kompetens för unionen vill vi att Sverige ska säga nej – punkt slut. Om det kommer ett förslag om fördragsförändring i den andra riktningen – att man är villig att återlämna kompetens till medlemsstaterna – säger vi naturligtvis ja till det.

Jag skulle också fråga lite grann om vad det är som gäller i fråga om just förhållandet mellan den strategiska agendan och dessa medborgardialoger. I den information som vi fick i utrikesutskottet står följande:

Framtidskonferensens medborgardialoger borde kunna vara ett verktyg för kommissionen att ta ytterligare stöd för och förankra hur prioriteringarna i den strategiska agendan ska genomföras på bästa sätt.

Det låter lite grann som att man vill välsigna denna agenda med något slags demokratisk förankring för att man pratar lite om den. Men om det är så att medborgarna vill prata om någonting annat kanske det inte är så intressant.

Nu sa statsrådet någonting annat alldeles nyss, nämligen att även om medborgarna vill prata om någonting annat ska dessa medborgardialoger inte vara bundna till agendan utan att det går alldeles utmärkt att även lyfta fram andra saker.

Är det detta som nu gäller, alltså att medborgardialogerna inte ska vara bundna till detta utan att det ska vara fritt och öppet och att man får prata om vad man vill?

Anf. 15 PYRY NIEMI (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för informationen.

Detta är ett spännande initiativ i ett läge då vi under ett par års tid har reflekterat över brexit och haft en stor diskussion kring EU generellt. Stödet för EU var mycket starkt inför valet, och såvitt jag förstår är det fortfarande mycket starkt bland medborgarna. Det finns en känsla av att vi nu måste samla oss i olika former med tanke på just brexit.

Det går faktiskt att tänka två tankar samtidigt. Det går naturligtvis att respektera valresultatet i EU-parlamentsvalet och att samtidigt ha en öppen dialog med EU:s medborgare. Allt annat vore konstigt. Jag tänker att det finns kanske 30 000 lobbyister i EU-kretsen som håller på att påverka politikerna dagligdags med olika input, tankar och funderingar om hur man ska utveckla politiken. Så varför borde inte också medborgarna per se vara med i den dialogen?

En annan tanke som slår mig när det gäller regeringens ståndpunkt i går i utrikesutskottet, som jag tyckte var bra, handlar om att främja en dialog med Europas yngre. Här i Sverige har vi en unik möjlighet att göra det, eftersom vi har någonting som kallas för ungdomens riksdag. Det skulle definitivt kunna vara ett bra dialogforum för att kunna ta till sig av nya tankar och funderingar inför framtiden, eftersom det ändå är de som ska bära den så småningom.

Med detta sagt kan också parlamenten i detta fall vara ett unikt forum för denna typ av dialog framöver. Här har vi en stor möjlighet att samla oss i olika former och konstellationer med fokus på just denna EU-konferens.

Slutligen något om detta med spetskandidater och transnationella listor. Jag uppskattar verkligen regeringens handfasta uppfattning i

frågeställningen. Den är redan beslutad en gång för alla, tycker jag. Det vore sorgligt om den dök upp på agendan igen. Så håll i, håll hårt och blicka framåt!

Anf. 16 MARIA GARDFJELL (MP):

Jag tackar för föredragningen.

Jag kan lite grann komplettera det som Pyry Niemi tar upp. Detta är naturligtvis en fråga om makt – makten att sätta dagordningen och makten att fatta beslut. Här tror jag att det går alldeles utmärkt att göra denna avvägning. Just makten att sätta dagordningen och få vara med och påverka vad som kommer upp i EU är det som denna konferens kanske kan vara med och bidra till.

Sedan delar jag helt regeringens linje kring spetskandidater och annat.

Anf. 17 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Jag kan hålla med om mycket i Helena Bouvengs inlägg om fokus på sakområden och om att inte fokusera på institutionella frågor. Jag kan bekräfta att regeringen tänker fortsätta att motarbeta förslagen om att använda sig av transnationella listor för att skapa en annan grund för ett toppkandidatssystem.

Jag håller också med om att det är ett strikt rådgivande format som förutses. Det är inte så att detta ska ersätta de beslutsmekanismer som vi har enligt fördraget i Europeiska unionen. Utgångspunkten är inte att dessa dialoger ska ersätta den representativa demokratin. Det är också ett svar på flera andra frågor som har rests här i dag. Det är ett komplement som är till för att fånga upp idéer och tankar.

Som svar på Ludvig Asplings fråga om man får prata om annat än den strategiska agendan kan svaret inte vara något annat än ja, det får man. Det har varit en inriktning från Europeiska rådets sida när man diskuterade detta i december. Jag tror att kommissionen också är inne på det i sitt meddelande, att det är bra om man kan använda denna diskussion för att just utveckla hur dessa viktiga frågor i den strategiska agendan kan hanteras vidare i vårt samarbete, inte minst det som handlar om värderingsfrågorna i den första delen. Men det är, som jag ser det, inget förbud mot att också ta upp andra frågor.

Annika Qarlsson beskriver helt korrekt den mycket positiva utveckling som vi har haft med en fördjupad diskussion kring EU-frågor, inte minst i vårt land, med ett starkare stöd som man har sett i olika mätningar och med ett ökat valdeltagande i valen till Europaparlamentet.

I det arbete som vi har bedrivit hittills under de 25 åren som medlem i unionen har just öppenhetsfrågorna och transparensen varit ett svenskt projekt av stor betydelse. Jag ser verkligen att vi kommer att fortsätta med detta. Svaret på frågan om öppenhetsfrågorna och transparensen också ska stå i centrum är ett givet ja.

Désirée Pethrus frågade hur de nationella parlamenten kan involveras. Jag tycker att det är någonting som ni själva i detta parlament och ledamöter i andra parlament ska fundera noga på och vad som skulle kunna vara en lämplig roll och hur man skulle kunna göra. Att det behövs en roll och att det är mycket angeläget att nationella parlament är involverade framgår både av vad Europeiska rådet sa i december och av

kommissionens meddelande nu. Det hoppas jag att vi kan börja trycka på. Inte minst gäller det just subsidiaritetsarbetet.

Jag kan nämna det som jag också sa i utrikesutskottet i går, nämligen att om man lyssnar på vad som sägs om denna konferens i andra medlemsländer är det inte alla som håller med om att vi ska motarbeta fördragsändringar. Åker man exempelvis till Wien vill man där faktiskt ha en ändring av fördraget som kraftigare framhåller subsidiaritetsprincipen. Exakt hur detta är tänkt har jag ännu inte hunnit gå in på. Men det finns en sådan diskussion, och den kommer säkert upp i detta konferenssammanhang också.

Det finns alltså sådana tankar bland andra medlemsstater, även om vi och de flesta, skulle jag tro, inte är så intresserade av detta.

Jag noterade den avvikande meningen från Liberalerna, som framfördes tydligt i går, och den avvikande meningen från Vänsterpartiet. Jag menar att det inte fanns stöd i utrikesutskottet, och jag tror inte att det finns här i EU-nämnden heller, för att regeringen ska avvisa konferensen. Så det tänker vi inte göra. Men jag noterar förstås de avvikande meningarna.

Till Ludvig Aspling vill jag säga att jag har läst den avvikande mening som ni lämnade in i går och förstår en del av resonemangen där, men jag delar dem inte. Men jag vill bekräfta vad jag sa om att det naturligtvis måste stå deltagarna fritt att tala om andra saker än just den strategiska agendan. Det är möjligt att det saknas självkritik i den omfattning som Ludvig Aspling skulle ha velat se. Jag kan också tycka att vi måste vara självkritiska, och kanske lite mer öppet, i vår union. Det är inte tillfredsställande att det är ett så lågt deltagande i valen till Europaparlamentet om man jämför med deltagandet i valen till de nationella parlamenten. Det är en sak som vi bör ta till oss för att se vad vi kan göra för att öka valdeltagandet och för att få mer diskussioner med våra medborgare.

Pyry Niemi har helt rätt i att ungdomsgrupperna är viktiga. Ungdomens riksdag kommer ju snart att äga rum här i huset, och det ska bli spännande att få vara med.

Jag noterar också Maria Gardfjells instämmande i ståndpunkten.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med oliklydande avvikande meningar från Liberalerna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

Så till punkten Övriga frågor på rådsdagordningen.

Anf. 19 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Ordförandeskapet bjuder in till en informell ministerlunch i anslutning till rådsmötet för att ge en lägesuppdatering av budgetprocessen utifrån Europaparlamentets perspektiv.

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Det låter spännande. Vi tackar för informationen och tackar statsrådet för i dag.

§ 2 Jordbruk och fiske
Statsrådet Jennie Nilsson
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 16–17 december 2019
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 27 januari 2020

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Jennie Nilsson med medarbetare välkomna.
Vi börjar som vanligt med återrapporten.

Anf. 22 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Handlingar är utskickade, och jag har inget att säga men svarar gärna på frågor.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till information och samråd inför mötet i rådet den 27 januari och punkt 3 på rådsdagordningen, Ordförandeskapets arbetsprogram.

Anf. 24 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Ordförandeskapet kommer på rådsmötet att informera om sitt arbetsprogram för våren 2020.

På jordbruksområdet väntas bland annat fortsatta förhandlingar om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. För att hantera förseningar av reformen kommer också övergångsregler att behandlas.

På fiskesidan prioriterar ordförandeskapet den fortsatta hanteringen av förslaget till förordningen för Europeiska havs- och fiskerifonden. Ett annat område som kommer att behandlas är revideringen av regelverket för fiskerikontrollen.

En prioriterad fråga på djur-, växt- och livsmedelsområdet är ett likvärdigt växtskydd inom EU. En annan viktig fråga på området är strategin från jord till bord, som är en del av kommissionens gröna giv.

På skogssidan kommer ordförandeskapet att fortsätta diskussionen om EU:s skogsstrategi för perioden 2020.

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Gröna given – jordbruksaspekter.

Anf. 26 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Vid rådsmötet kommer kommissionen att presentera sitt initiativ om den gröna given och dess koppling till jordbruket.

Efter gårdagens överläggning med miljö- och jordbruksutskottet har vi gjort några förtydliganden i ståndpunkten.

Den gröna given omfattar en färdplan och ett åtgärds paket som syftar till att möta de klimat- och miljörelaterade utmaningar som EU står inför.

Jordbruket berörs på flera områden av förslagen om den gröna given. Det finns även två specifika punkter som riktar sig direkt till jordbruket. Det handlar dels om strategin ”från jord till bord”, som kommissionen kommer att presentera i maj, dels om CAP och att kommissionen ska ta hänsyn till ambitionen i den gröna given när ländernas strategiska planer ska godkännas.

Efter kommissionens presentation ska ministrarna diskutera den gröna given med utgångspunkt i några frågeställningar.

Regeringen välkomnar meddelandet om en europeisk grön giv och att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod.

De områden som kommissionen lyfter fram i den gröna given och i kommande förslag till strategin från jord till bord är centrala för att nå en ökad hållbarhet.

Regeringen välkomnar även att man lyfter fram frågan om ökad djurvälstånd och dess roll för att motverka antibiotikaresistens.

Regeringen anser att CAP har förutsättning att utgöra en bra ram för arbetet med den gröna given ambitioner. Det är dock viktigt att en tillräckligt stor andel av medlen avsätts för riktade och effektiva åtgärder i syfte att nå de nya högre miljö- och klimatambitioner.

Ett område som också har stor betydelse för att uppnå ambitionerna i den gröna given är forskning och innovation inriktad mot att nå en hållbar livsmedelskedja. Även en säkrad kompetensförsörjning är en viktig fråga.

Två områden i den gröna given där regeringen anser att det är viktigt med fortsatta diskussioner på jordbruks- och fiskerådet är uppdateringen av strategin om biologisk mångfald samt förnybarhetsdirektivet.

Anf. 27 JOHN WIDEGREN (M):

Jag tackar landsbygdsministern för föredragningen.

Jag tyckte att vi hade ett bra möte i går, och vi fick till några bra ändringar. Det jag saknade i dagens muntliga genomgång var det vi sa i går om implementering av forskning och innovation. Jag ser att det finns med i texten men hörde inget om det i det talade ordet. Jag ser gärna ett förtydligande av hur vi faktiskt implementerar resultat av forskning och innovation.

Anf. 28 STAFFAN EKLÖF (SD):

Jag tackar för föredragningen. Jag vill också tacka regeringen för dess beredvillighet att ändra i ståndpunkten vad gäller de saker vi diskuterade under gårdagen.

Jag är också intresserad av att höra svaret till John Widegren.

Anf. 29 ORDFÖRANDEN:

Jag har satt upp mig själv på talarlistan.

Jag instämmer såklart i det regeringen säger. Låt mig bara skicka med två saker.

Vad gäller strategin ”från jord till bord” är det dags att gå från jord till bord till jord, för cirkuläritet innebär att man inte stannar vid bordet. EU har ju redan beslutat i avfallsdirektivet att alla länder från 2023 ska erbjudas separat insamling av allt biologiskt avfall. Det är dock viktigt att det inte bara samlas in utan också blir biogas och återför

växtnäringsämnen till jordbruket. Detta är en viktig poäng att ha med i den gröna given. Dessutom har många länder i Europa lättare att använda denna gas än vad vi i Sverige har eftersom de redan har en fungerande gasinfrastruktur för bilar med mera.

I veckan var jag på ordförandekonferensen för nationella parlament och hade då ett långt samtal med Portugals förre jordbruksminister. Han har ägnat 20 år av sitt liv åt jordbruksfrågor och var helt uppfylld av hur jordbruket kommer att drabbas av klimatförändringarna och måste klimatanpassas. Det märks tydligt i vårt land och även i södra Europa.

Jag tänker att detta stöder Sveriges linje om minskat direkt stöd till förmån för andra typer av stöd för att förändra jordbruket så att det blir mer motståndskraftigt mot klimatförändringar.

Detta är ett medskick inför kommande diskussioner. Jag tror att det finns goda argument och en ökad förståelse för denna linje om man kopplar det till de klimatanpassningsåtgärder som också jordbruket måste vidta framöver.

Anf. 30 MARIA GARDFJELL (MP):

Klimatanpassningsfrågorna var uppe på miljö- och jordbruksutskottet i går, och det är också en av Miljöpartiets prioriteringar.

Jag håller verkligen med om att jord till bord bör bli jord till bord till jord, och att vi när vi talar om produktion av biogas framöver ska tala lika mycket om biogödselproduktion.

Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (C):

Vi tycker också att ståndpunkten har förstärkts på ett bra sätt.

Det diskuteras alltid hur mycket pengar som ska gå till CAP och att man vill göra andra prioriteringar. Det finns dock en tydlig linje bland EU-länderna att man inte drastiskt kan dra ned på den utan att man måste hjälpa till att ställa om denna sektor genom att ha en högre miljöambition inom CAP och använda de verktygen och redskapen.

Jag tyckte att ordföranden uttryckte det väl. Det är inte bara vi i norr som tycker att detta är viktigt, utan det är viktigt för hela EU att klara av denna omställning.

Bioekonomi skulle kunna vara en större del av den gröna given. Här i Norden har vi förutsättningar som skulle kunna användas än mer och än bättre utan att vi för den delen riskerar att låta EU tafsa på vår skog, för där ska vi hålla emot.

Det här går kanske lite på tvärs, men man får inte slå undan benen helt på marknaden för växtskyddsmedel. De är viktiga men ska givetvis användas med stor kunskap och försiktighet.

Anf. 32 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Jag tackar för bra frågor.

Jag börjar med John Widegrens spaning om att texten har förtydligats med det som efterfrågades på miljö- och jordbruksutskottet i går och att jag i mitt tal nu bara refererade till texten. I Bryssel kommer jag inte att läsa upp ordagrant det jag läste upp för er, utan jag kommer att läsa upp en text som bygger på den svenska ståndpunkten. När jag talar kommer givetvis alla ändringar och justeringar i den svenska ståndpunkten att framgå tydligt. Jag tänker att detta också är ett svar till Staffan Eklöf.

Ordförande Åsa Westlund lyfte upp flera intressanta frågor kopplat till att vi har en ny kommission på plats. Kommissionen är tydlig med sina ambitioner med den gröna givnen och att detta ska genomsyra alla politikområden. Det är bra och rätt ansats. Det är dock lite oklart vad det exakt kommer att betyda i de olika utskotten.

Inom vårt område har vi strategin från jord till bord. Det är också tydligt att det ska genomsyra alla strategiarbeten inom CAP. I de förarbeten och texter som finns nämns exempelvis matsvinn, så denna fråga är viktig och på tapeten. Jag tänker att Sverige kan ha stort intresse av att se till att detta kommer med på ett bra sätt. Det är också en fråga som vi behöver koppla till nationell politik. Det finns mer att göra på detta område; här finns potential, inte minst kopplat till biogas som är mycket intressant ur ett svenskt perspektiv. Vi behöver få ett ramverk på plats såväl i Bryssel som här hemma som driver på denna utveckling.

Jag tar med mig dessa synpunkter och tänker att vi i det fortsatta arbetet ska beakta att detta kommer med och förvaltas väl.

Jag delar spaningen att det har hänt något bara från i höstas till nu. Jag märker det tydligt när jag möter mina kollegor. Jag var nyligen på Grüne Woche. På invigningen satt jag jämte min polske kollega, och Polen har ju historiskt sett inte varit särskilt drivande i klimatfrågor. Vi småpratade lite grann. Det här är verkligen bara skvaller mellan skål och vägg. Han talar väldigt dålig engelska, men han sa ungefär så här: Men vad ska vi göra åt det här med klimatet? Nu måste vi vidta åtgärder.

Det var hans ingång. Jag blev väldigt förvånad, för det kom från ett så oväntat håll. Men det är verkligen min bild att klimatfrågan som sådan på ganska kort tid har vuxit i medvetande, förståelse och, tror jag, rädsla för vad klimatförändringarna innebär på ett ganska dramatiskt sätt. Vi ska givetvis se till att det realiserar i bra politik på det här området.

Med detta tror jag att jag också svarade på Maria Gardfjells frågor.

Jag går nu över till Annika Qarllssons frågor, där jag kan konstatera att vi är ganska överens. Det är otvetydigt så att vi tror att vi kommer att få mindre pengar i CAP:en, åtminstone i andel. Det innebär att det blir ännu viktigare att vi vidtar bra åtgärder och får till förenklingar som innebär att pengarna går mer till det som vi vill och mindre till administration och krångel och att våra prioriteringar slår igenom.

För svensk del har det handlat mycket om att exempelvis klimat och miljö ska vara bärande. Vi försöker också få upp frågor om marknadsorientering, djurvälstånd och så vidare. Där upplever jag också att det nu faktiskt rör på sig lite grann, åtminstone intressemässigt från andra länder, från att ha varit väldigt trögt. Det har bara varit Sverige som har lyft upp den här typen av frågor. Nu hör vi dem lite grann i underhandsdiskussioner och i debatten. Men vi får se vad det betyder när det väl kommer till tekniska detaljer. Det är fortfarande oklart vad det innebär när det blir skarpt läge.

Annika Qarllsson tog också upp frågan om växtskyddsmedel. Det som framför allt är viktigt, som finns med och som vi behöver bevaka finns med, är forskning och innovation riktad till rimliga och bra alternativ på det här området. Det är den ståndpunkt som vi har tryckt på, och vi försöker säkerställa att den finns med hela vägen.

Anf. 33 STAFFAN EKLÖF (SD):

Jag vill ta upp en fråga som har koppling till den fråga som Annika Carlsson förtjänstfullt tog upp, just den om växtskyddsmedel.

Det är viktigt att försöka hitta alternativa, mindre giftiga ämnen. Det är det ena. Det andra som är viktigt är att man inte onödigt försämrar lantbrukets förutsättningar att producera.

Europaparlamentet har ju antagit en resolution under Green Deal med förslag om bindande krav på minskad volym av bekämpningsmedel. Då vill jag skicka med att det man bör intressera sig för är miljö- och hälsoeffekter. I det sammanhanget har också mängden aktiv substans, nedbrytbarhet, persistens och specificitet stor betydelse. Ett trubbigt volymmål kan till och med motverka att man får fram nya, mindre giftiga bekämpningsmedel.

Jag skulle vilja uppmana regeringen att ha ögonen öppna när den här diskussionen kommer.

Anf. 34 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru ordförande! Jag har ingenting att lägga till. Det är bra att vi fått med ändringarna från miljö- och jordbruksutskottet i går.

Däremot har jag en ödmjuk önskan. Ibland får vi en text till utskottet, och sedan kommer ministern – inte bara Jennie Nilsson utan även andra ministrar förstås – med det talade ordet. Det kan då vara en liten diskrepans mellan det som står i texten och det talade ordet i utskottet. Vi har ju förberett oss på det som faktiskt står i texten.

Går det att få en text som är så nära sanningen som möjligt? Det talade ordet innebär ibland vissa ändringar, så jag har en ödmjuk önskan om att texten och det talade ordet stämmer väl överens. Det kan bli sena ändringar. I alla fall är det vanligt för oss i EU-nämnden att vi får handlingar sent, ibland väldigt sent. Det skulle väl lika väl kunna fungera för utskotten, tänker jag.

Anf. 35 ORDFÖRANDEN:

Det skulle innebära helt nya rutiner för EU-nämnden. I EU-nämnden gäller det muntliga ordet tillsammans med det skriftliga. Vi har den ordningen att miljö- och jordbruksutskottet skickar ut uppdaterade skriftliga handlingar. Andra utskott gör inte det.

Jag tror att det är en jättestor fråga om man ska ändra rutinerna, för det skulle påverka väldigt mycket. Vi har stenografer för att vi ska kunna gå tillbaka och se och inte ha oenighet om vad som faktiskt sas.

Det här är inte en fråga som Jennie Nilsson själv äger. Hur vi har de här mötena är en fråga som också riksdagen äger. Jag tror att vi ska tänka både en och två gånger innan vi ändrar på det sätt som vi har jobbat hittills.

Anf. 36 JOHN WIDEGREN (M):

Jag vill också ta upp frågan om växtskyddsmedel, för det är en ganska viktig fråga.

När vi började använda växtskyddsmedel var det revolutionerande för jordbruket över huvud taget. Då ökade skördarna väldigt mycket. Vi har såklart haft otroliga framsteg när det gäller användningen av växtskyddsmedel.

Det som är viktigt i framtiden, och det kopplar tillbaka till forskning och innovation, är att vi inte får smalna av mängden aktiva substanser för mycket. Vi ser nu att det byggs upp resistens i många farliga ogräs för svenskt jordbruk, till exempel renkavle, som är ett nytt jättestort bekymmer i svenskt jordbruk.

Det är oerhört viktigt att man inte rusar för fort och smalnar av mängden aktiva substanser, för spektrumet för användning av växtskyddsmedel får inte minska. Om vi ska kunna bibehålla de höga skördar som vi har i dag måste vi ha samma möjligheter som finns i dag.

Anf. 37 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru ordförande! Jag hoppas att ordföranden noterade att jag inledde mitt anförande med en ödmjuk önskan och att den var riktad till miljö- och jordbruksutskottet, inte till EU-nämnden. Det jag tog upp var att det är i utskottet som vi upplever att det är en diskrepans mellan handlingarna och det talade ordet.

Anf. 38 ORDFÖRANDEN:

Det är väldigt olika hur man gör. Men vi vill inte ha en ordning där alla sitter och läser texterna ordagrant. Då kan vi lika väl strunta i inledningarna. Men det skulle vara bra om de ibland är lite kortare och att de inte är nästan som texten med bara något överhoppat ord, för då börjar man fundera på varför just det ordet är överhoppat. Det är snarare när det är nästan som texten men inte riktigt som det blir problem för oss ledamöter. Jag kände när jag satt i miljö- och jordbruksutskottet att man liksom tappade bort sig.

Detta är väl något för alla som sitter i lokalen att fundera på när man skriver underlag.

Anf. 39 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Detta noterar vi givetvis. Syftet är, som ordföranden refererade till, att vi förutsätter att ledamöterna har läst det som står. Ambitionen är givetvis inte att det talade ordet ska vara något helt annat än det som står i handlingarna. Men vi använder andra och framför allt mer förklarande ord för att det ska bli tydligt vad vi vill och för att man ska få lite mer och lite djupare kunskap om hur vi har tänkt.

Jag noterar synpunkten.

När det sedan gäller frågan om växtskyddsmedel, som Staffan och John tar upp, kan jag bara konstatera att det är en viktig fråga. Jag tror möjligen att den kommer att växa i betydelse. Självklart bevakar vi frågan, och självklart anser vi inte att man ska ha åtgärder som onödigt försvårar eller försämrar. Vår ingång i detta så här långt har varit, som jag nämnde tidigare, att ha fokus på forskning och innovation för att få fram goda alternativ att ersätta växtskyddsmedlen med.

Jag kan inte säga så jättemycket mer i sak just nu, men jag noterar kommentarerna. Självklart bevakar och följer vi frågan.

Anf. 40 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Förordning om övergångsbestämmelser för GJP.

Anf. 41 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru ordförande! Det står nu klart att CAP-reformen kommer att försenas. Kommissionen har lagt fram förslag till övergångsregler som håller på att förhandlas. Övergångsreglerna, som presenterades för Ministerrådet i november, innebär en förlängning av det nuvarande regelverket och att reformen börjar gälla den 1 januari 2022 i stället för den 1 januari 2021, som det från början var tänkt. Beroende på förhandlingarna kan det dock bli ytterligare förseningar.

Förslaget omfattar två förordningar.

Den ena förordningen är teknisk till sin natur och reglerar dels överföringarna av medel mellan fonderna, dels den finansiella disciplinen under övergångsperioden. Denna förordning kallar vi flexibilitetsförordning.

Den andra förordningen, som blir föremål för mer diskussion under våren, är den så kallade övergångsförordningen. Den innehåller de regler som ska gälla för stödet från jordbruks- och landsbygdsfonderna under övergångsperioden. Utgångspunkten är, liksom när den förra reformen försenades, att man ska utgå från gamla regler för stöd och ersättningar under övergångsperioden. Det ger medlemsstaterna möjlighet att använda nya pengar.

Från regeringens sida ser vi det som rimligt att hantera förseningarna av CAP-reformen genom att tillfälligt förlänga nuvarande regler. Regeringen stöder ordförandeskapet i deras ambitioner om att nå en partiell allmän inriktning så snart som möjligt, oberoende av förhandlingarna om den fleråriga budgetramen. Det är viktigt att övergångsförordningen kan antas i tid så att medlemsstaterna har tid att förbereda sig.

Regeringen anser att övergångsreglerna inte bör innebära att delar av den nya politiken genomförs i förväg. Fokus för rådet bör vara att slutföra förhandlingarna om CAP-reformen och undvika ytterligare förseningar.

Anf. 42 ANNIKA QARLSSON (C):

Jag vill bara upprepa det som jag har sagt tidigare. Vi anser inte att utgifterna för CAP avsevärt ska minskas. Det skulle äventyra miljö- och klimatarbetet och ambitionerna där.

Anf. 43 JOHN WIDEGREN (M):

Tack, ministern! Jag vill bara säga att vi stöder regeringens inriktning när det gäller övergångsförordningen och hoppas att den kommer på plats så fort som möjligt, så att vi vet vad som kommer att gälla under övergångstiden. Det finns ju en möjlighet att den blir både ett och två år, förhoppningsvis absolut inte tre år, men man vet inte.

Vi stöder regeringens inriktning. Kämpa på för svensk konkurrenskraft!

Anf. 44 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru ordförande! Jag noterar Annikas synpunkt och tackar för stödet.

Anf. 45 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Finns det något att säga om dagordningspunkten Övriga frågor, statsrådet?

2019/20:21

24 januari

Anf. 46 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ni har ju sett vilka de övriga frågorna är. Jag har talepunkter på dem givetvis. Men en punkt som jag kan nämna något om är den som handlar om djurskyddsmärkning. Det är egentligen en ganska liten punkt. Den har tagits upp av Tyskland. Givet att man lyfter upp *en* del av rådsslutsatserna har man valt att lyfta fram frågan om djurmärkning. Jag har för avsikt, tror jag, att gå in på den punkten, inte för att i första hand stödja den tyska positionen, även om den inte är dålig, utan för att tala om hur Sverige ser på de andra punkterna. Vi tycker att det här är en bra not och kommer sannolikt att pinga på det.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen och för i dag. Trevlig helg!

Innehållsförteckning

§ 1 Allmänna frågor

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 6 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	1
Anf. 7 HELENA BOUVENG (M)	3
Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C).....	4
Anf. 9 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	4
Anf. 10 NINA LUNDSTRÖM (L).....	5
Anf. 11 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	5
Anf. 12 LUDVIG ASPLING (SD).....	6
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 14 LUDVIG ASPLING (SD).....	6
Anf. 15 PYRY NIEMI (S).....	7
Anf. 16 MARIA GARDFJELL (MP).....	8
Anf. 17 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	8
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 19 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	9
Anf. 20 ORDFÖRANDEN.....	9

§ 2 Jordbruk och fiske

.....	10
Anf. 21 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 22 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	10
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 24 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	10
Anf. 25 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 26 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	10
Anf. 27 JOHN WIDEGREN (M)	11
Anf. 28 STAFFAN EKLÖF (SD)	11
Anf. 29 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 30 MARIA GARDFJELL (MP).....	12
Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (C).....	12
Anf. 32 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	12
Anf. 33 STAFFAN EKLÖF (SD)	14
Anf. 34 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	14
Anf. 35 ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 36 JOHN WIDEGREN (M)	14
Anf. 37 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	15
Anf. 38 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 39 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	15
Anf. 40 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 41 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	16
Anf. 42 ANNIKA QARLSSON (C).....	16
Anf. 43 JOHN WIDEGREN (M)	16
Anf. 44 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	16

Anf. 45 ORDFÖRANDEN.....	17	2019/20:21
Anf. 46 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	17	24 januari
Anf. 47 ORDFÖRANDEN.....	17	